

Uredništvo:
Schillerjeva cesta šte. 3,
dvorišče, I. nadstropje.

Rokopisi se ne vračajo.

List izhaja vsak dan razun nedelj in praznikov ob 4. uri popoldne.

Sklep uredništva ob 11. uri popoldne.

Nefrankirani dopisi se ne sprejemajo.

Anonimni dopisi se ne uvažujejo.

NARODNI DNEVNIK

Upravništvo:
Schillerjeva cesta šte. 3.
Naročnina znaša za avstro-ogerske dežele:
celoletno . . . . K 25.—
polletno . . . . K 12.50
četletno . . . . K 6.80
mesečno . . . . K 2.10
Za **Nemčijo:**
celoletno . . . . K 28.—
za vse druge dežele i. Ameriko K 30.—
Naročnina se pošilja vnaprej.
Za **oglas (inserate)** se plačuje od četverostopne petit vrste po 12 h, za večkratno natis primeren popust.
Posamezna šte. stane 10 h.

Št. 243.

Telefonska številka 65.

Celje, v torek, 25. oktobra 1910.

Čekovni račun 48.817.

Leto II.

Resen opomin v resnem letu.*

Neprecenljive važnosti je za nas Slovence letošnje leto. Zakaj? Zadnjega dne grudna letošnjega leta se vrši **uradno ljudsko štetje**, kojega podatki bodo v veliki meri odločevali usodo našega naroda za dolgo dobo 10 let!

Pri nas se do danes za ljudsko štetje nismo Bog ve kaj zanimali, iz enostavnega vzroka, ker nismo vedeli, da se na podlagi statističnih podatkov o uradnem ljudskem štetju merijo zlasti slovanskim narodom vse politične, kulturne in gospodarske pravice. Sedaj, ko smo izpregledali in vemo, kakemu namenu rabi to sredstvo, je upati, da se končno tudi v tem oziru iznebimo že enkrat stare brezbriznosti in da posvetimo ljudskemu štetju tisto pozornost, ki jo glede na naše razmere v resnici zasluži.

Uradno ljudsko štetje ima namreč med drugim nalogo, določiti 1. število posameznih narodnosti (Slovencev, Nemcev, Italjanov itd.), prebivajočih v našem cesarstvu, in 2. meje, do katerih sega celotno, v jezikovnem oziru enoliko ozemlje teh narodnosti. Če pomislimo, da je samo v tostranski polovici naše države krog 10 različnih narodnosti, je ta naloga gotovo primerna in dalekosežne važnosti. Čim večji je kak narod po številu, tem bolj ga na Dunaju upoštevajo in spoštujejo in tem več pravic mu odpade z zelene mize cesarske vlade in narobe.

Sedaj pa poglejmo, kako se pri ljudskem štetju določuje število posameznih narodnosti. Vak razumen človek bi mislil, da narodnosti šteti je mogoče le na podlagi materinščine ali pa na podlagi izjav, h kateri narodnosti se kdo prišteva. Toda temu ni tako. Na ta način bi se naštel v Cislitvaniji vse preveč Slovanov in Nemci bi bili, vsaj kar se števila tiče, potisnjeni v ozadje. Zato si je vlada pod pritiskom Nemcev izmislila novo sredstvo za narodnostno štetje, namreč — »občevalni jezik«.

Kako izvrstno služi razporedlek »občevalni jezik« v opisovalnih polah v ponemčevalne svrhe, je razvidno iz tega, da se je pri zadnjem uradnem ljudskem štetju leta 1900 na njegovi podlagi naštel samo na Češkem in na Dunaju za 375.000 manj Čehov, nego jih je v resnici!* In vseh teh 375.000 so seveda prišteli Nemcem! Koliko tisoč Čehov so z »občevalnim jezikom« prekrstili v Nemce na Moravskem in v Šleziji, to v tem številu niti zapopadeno ni!

Ako so uradni komisarji pri štetju tako ravnali, celo s Čehi, katerih je nad 6 milijonov, kako ogromne izgube so prizadjali še le nam! In mi o tem niti približno ne vemo! Koliko tisoč »Nemcev« se je pri nas skovalo iz Slovencev s pomočjo na videz tako nedolžnega občevalnega jezika, o tem ve samo Bog

* Iz Koledarja družbe sv. Cirila in Metoda, katerega narodnemu občinstvu toplo priporočamo. — Stane K 1.20.

in nemški števni komisarji.

Kaj naj se torej razume pod »občevalnim jezikom«?

Na to vprašanje je za nas Slovence edino resničen in edino pravilen ta odgovor: **»Občevalni jezik« pomeni toliko kakor materinščina, narodnost.** Nič drugega, to si zapomnimo! Naj nas nemški ali nemčurški (oziroma laški) števni komisarji še tako zvito vabijo na lim, da je občevalni jezik le »Sprache, deren man sich im gewöhnlichen Umgange bedient« (jezik, ki nam rabi v navadnem občevanju), naj nam še toliko in toliko zatrjujejo, da ne gre za narodnost — nič jim ne verjemimo!

Da gre in še prav pošteno gre za narodnost in za nič drugega, je razvidno iz prakse avstrijske vlade, državnih in deželnih upravnih oblasti, iz nemških razprav o njihovem t. zv. »Besitzstandu« (narodnotni posest-i) in iz nešteti drugih vsakdanjih slučajev. Označba »občevalni jezik« je le vada za tiste, ki nimajo vpogleda v zakulisno politiko naših premetenih Nemcev. Slovenskim deklam in slovenskim hlapcem, ki so služili v nemških (laških) rodbinah, se je reklo, da je njihov občevalni jezik, ker služijo pri Nemcih (Lahih), nemški (laški), in vpisali so jih za — Nemce oziroma Lahe! Slovenski delavci na Zgornjem in Srednjem Štajerskem so izginili, ako pogledamo v štajerske krajevne zapisnike, oziroma občinske imenike; ni jih naštetih, dasi jih je tam na tisoč in tisoče, ker so pri ljudskem štetju napisali nemščino kot — »občevalni jezik! In tako smatrajo Nemci zgornji in srednji del Štajerske za jezikovno »čista«, dasi je celo nemška socijalnodemokratska stranka za časa volitev v Ljubnu in drugih obrtnih krajih na Zgornjem Štajerskem razobešala slovenske lepake, in dasi je v zadnjem času slišati o prepirih med slovenskimi in nemškimi delavci v teh »čisto« nemških krajih.

Nemcev seveda take očitne neresnice ne bole, tem bolj pa morajo za to boleti nas. Samo po sebi že velike važnosti, bo letošnje ljudsko štetje za nas Slovence naravnost **življensko vprašanje.**

Naša narodna bodočnost, naše stališče v državi, naša šola, naše jezikovno zakonodajstvo, razdelitev tisočeri uradniških mest pri nas, bodočnost naših otrok v javni službi — vse to je v bistveni odvisnosti od letošnjega ljudskega štetja. Čim več Slovencev nas bodo letos naštel, tem bolje bo za nas; Nemcem na korist pa je, da se nas našteje kar najmanj. Čim več takozvanih »Nemcev« bo izkazoval izid ljudskega opisovanja po naših mestih in trgih po Koroškem in Štajerskem, Gorenjskem in Kočevskem, tem več nemških sodnikov, uradnikov, učiteljev itd. nam bodo pošiljale državne in deželne oblasti, tem manj slovenskih izšolanih sinov bo našlo službe v javnih uradih, tem manj narodnih šol nam bodo privoščili — kratkoma: tem hujše bodo naše gospodarske, prosvetne in politične izgube! Isto velja o Primorskem, Trstu itd.

Zato naj ne bo Slovencev, ki bi pri letošnjem štetju v razporedlek 13. popisovalnih pol ne vpisal slovenščine in edino slovenščine kot »občevalni jezik«! Vsak si naj bo v svesti, da stori s tem svojo narodno dolžnost in veliko, narodu koristno delo. — Prišel je za nas velik trenotek — naj nas najde pripravljene; niti ene duše ne smemo izgubiti. Kdor vpiše nemščino kot svoj občevalni jezik, hoče, da se ga šteje za Nemca, hoče narodu škodovati. **Za nas je ena duša toliko vredna, kot tisoč duš za nemški narod, in še več!** Naša obrambna društva in drugi imoviti, merodajni krogi pa se naj zavedajo, da je njihova naloga preprečiti po možnosti vse krivice in nasilnosti, ki bi jih števni komisarji in njim podrejene oblasti utegnile pripopisovanju zagrešiti. Niti eden sin slovenske matere, in naj si bo uradnik ali cestni pometač, ne sme trpeti škode zaradi tega, ker se je vpisal za Slovence. Kakor zahtevamo, da se nihče od narodnosti ne sme rediti, tako smemo tudi zahtevati, da nihče zaradi narodnosti ne bo trpel lakote.

Glavno je torej za nas, da dosežemo, da bo vsak Slovenec brez gmotne ali npravstvene škode in naj bo karkoli in kjerkoli, vpisal slovenščino kot svoj občevalni jezik, kar je edino pravilno, ker ni občevalni jezik nič drugega, nego neroden izraz za materinščino. Poleg tega* pa moramo vedeti še nekaj predpisov o ljudskem štetju, ki so za nas izredne važnosti.

Tako je popisovalni komisar, ki ga določujejo in pošiljajo okrajna glavarstva v kmečke občine, po ministerski naredbi z l. 1890. primoran, vprašati rodbinskega očeta, kateri jezik naj vpiše kot občevalni jezik za njega in za člane njegove rodbine. — **Edino, kar ta izjavi in s svojim podpisom potrdi, je veljavno.**

Kot občevalni jezik se more vpisati le eden jezik; kar je več, se črta. Slovenski in nemški občevalni jezik po zakonu ni mogoč; ali samo slovenski ali samo nemški. Ako bi komisar napisal kaj napačnega v popisovalno polo, sme vsakdo odkloniti podpis in se pritožiti ipri občini oziroma pri okrajnem glavarstvu. Komisarjem je postavno prepovedano varati ali kakorkoli vplivati na ljudi ob njihovih izpovedbah. Tujim osebam v rodbini, kakor služkinjam, pomagacem, sploh uslužbencem, se mora **pustiti neomejena prostost**, da povedo občevalni jezik, katerikoli hočejo. To zadnje je važno zlasti za Slovence, ki služijo v nemških mestih z lastno upravo ali v nemških občinah, katerim je deželna politična oblast poverila ljudsko popisovanje. Tam namreč se šteje po takozvanih naznanilnih listih, ki jih razdeli hišni gospodar med svoje najemnike.

* Natančneje glej »Slov. Branik« 1909, št. 5. in 6. in pa koledar družbe sv. Cirila in Metoda za leto 1910. —

LISTEK.

Pismo.

Zdi se mi včas, da je vse na svetu enolično, ljudje in živali, rastline in kamenje, črna zemlja in modro nebo nad nami; da je vse notranje in zunanje življenje brez svrhe, in da bi ne bilo treba toliko različnih oblik, ko je vendar vse le mučno prehajanje od rojstva do smrti. Zakaj ni Bog takrat, ko je dihal v glino, dihnil rajše v celo zemljo in ustvaril le enega velikega človeka, ki bi zadovoljno čepel v vsemiru in se igral z zvezdami. Kregal se z luno, ki bi hotela včas spati na njegovem velikem srcu, bratil se s solncem in hodil z njim od vzhoda do zahoda. En sam človek bi bil, velik bi bil, nikoli ne bi umrl. In božja slava ne bi trpela pomanjkanja, kajti veliko srce, velika slava — in vroča ljubezen. Oj da, ko bi ne bil gospod Bog delil še tisto malo glin v dvoje, ko bi ne bil vstvaril ono divno dvojino, manje bi bilo skrbi in trpljenja.

Tako sem mislil danes zjutraj in se nemalo razjezil, ko je mojih filozofičnih misli sled zablodil v fantaziji. In še z večjo ljutostjo sem se obrnil na svojega sosedo, mladega slovenskega vojaka, ki je na postelji sklonjen zrl v mene s svojimi steklenimi očmi. Izmed vseh je bil zmirom najtišji, z nikomur ni spregovoril besede. Le sinoči, ko sva se kregala z nekim širokoustnim Nemcem zaradi narodnosti, me je tako hvaležno pogledal in mi pred spanjem napravil posteljo. Bilo mi je zelo neljubo, ko sem se mu zahvalil, ker nisem mogel prenašati njego-

vega ponižnega pogleda. Celo to noč ni menda nič spal, kajti bled je bil in tako majhen na dolgi, beli postelji.

— Zakaj ne spite? ga vprašam.

Povesil je oči, jih zopet povzdignil in si v zadregi popravljal odejo. Ponovil sem svoje vprašanje z dostavkom, če mu je slabo.

— O ne, je začel jecljaje. Saj le nekaj bi vas rad prosil, ne zamerite mi. Sinoči ste tako lepo branili »slovenščino«, pa sem si mislil, da ste sigurno iz naših krajev. Tudi pri nas doma imamo študenta, (povedal je ime) ki zmirom brani »slovenščino«. Pisati znate dobro, zato vas prosim, da mi napišete pismo. —

Začel me je zanimati. Njegov topli, iskreni glas, zibajoč se v sladkih notah prleškega narečja, me je naenkrat osvojil; mahoma sem razumel njegove steklene, motne poglede in njegov molk skozi vse te puste dneve najinega sosedovanja. Vzdignil sem se na postelji in ga vprašal:

— A kako pismo naj bi vam napisal? Do očeta, do matere, do vaše ljubice zaljubljen?

Moj nasmeh ga ni mogel spraviti iz otožne resnosti, ki je gledala iz njegovih oči. Temveč se je skrbno ozrl po spečih tovariših in začel na dolgo in široko, včas pretrogoma in boječe, včas naglo pripovedovati o svoji nesrečni ljubezni.

Čul sem že dosti ljubezenskih vzdihov in tiste ga dolgega nepretrganega pripovedovanja o nezvesti ljubici, ki je taka in taka, a vendar se vrača srce z vsako svojo željo k njenim očem, ki gledajo drugega. Čul sem že dosti kletev, videl dovolj solza, a čudno, nikoli nisem občutil usmiljenja z jdnim

zaljubljenecem ali zaljubljenko, sam bog ve zakaj. Menda se nam protivi tisto ponižanje, ki s pomočjo varljive domišljije idealizira ošabno ljubico in zatre ponos do smešnega, poskakajočega jadikovanja, da je človeka sram, kadar mine vihar in se mu povrne razmišljujoča treznost. Še bolj čudno pa je, da vidimo to le pri drugih, sami sebe pa obdajamo z mučeniško gloriozolo in na vsakih vratih trkamo za sočutje. Pa naj si bo tako ali tako, lepa je norost, zmirom lepša od prefrigane računске naloge z življenjem. Če ni usmiljenja, naj bo odkrito razumevanje, a Janez, žalostni fant, ne zna računati!

Kako je pripovedoval, pel, tožil, slikal, risal enostavno po slovenski, dokler mi ni pričaral v bolestni spomin domačo vas... V jeseni je bilo, in vse dobre ptičke so se selile na jug. Po zelenih še travnikih nosil je veter rumeno listje, bele črede tolstih goved se pasle v složnih skupinah, a pesmi mladih pastirjev oživljale nepregledno zeleno plan. Solnce je plavalo v redki sivkasti megli proti zahodu, a vrhovi daljnih gora se svetlikali v medli večerni zarji. Pod starim hrastom sta sedela Janezek in Pepica, oba otroka štirinajstih spomladi. Gledala sta zahajajoče solnce, in Janezek je rekel Pepici:

— Glej, zdajle zaide salnce...

Pa ni videl solnca, gledal je v njen obraz, in je čutil v svojem srcu sladko bojazen pred njenim rdečim licem.

— Komaj še ped visoko visi nad gorami, kmalu bo mrak, kmalu bo noč...

Pepica je imela zlate uhane od svoje birmske botre. Kadar je nagnila glavo, so se zazibali zlati obročki in se skrili v mehkih laseh, ki jih je bilo to-

Vpogled v popisovalne pole je dovoljen; okrajna glavarstva oziroma dežel. namestništva so dolžna poskrbeti, da se napake, na katere so bila opozorjena, na licu mesta popravijo. Tiskovine, ki se rabijo pri ljudskem štetju, oskrbuje država. Slovenci smo torej opravičeni zahtevati slovenske ali vsaj slovenskonemške (dvojezične) tiskovine.

Toliko v kratko pojasnilo — na papirju. Sledi naj delo! Naše ljudstvo je treba vzbuditi, poučiti, pripraviti. Zato pa na noge vsa slovenska posvetna društva, pojdite med narod in povejte mu, zakaj gre in kako se mu treba vesti pri ljudskem štetju, kaj se zahteva od njega in kake pravice ima! Po možnosti naj se izvede v vseh važnejših narodnoogroženih krajih pred uradnim ljudskim štetjem z a s e b n o, da se bodo lahko nadzorovali uradi in komisariji.

Slovenci! Dne 31. grudna letošnjega leta varujte svoje najsvetejše, kar imate — svojo slovensko narodnost! Vaš občevalni jezik je doma kakor na tujem slovenski in samo slovenski!

Lev Brunčko.

Mi delamo in hočemo živeti

V Ljubljani, 23. okt.

Danes, dne 23. t. m. se je vršil javen protestni shod zoper neznošno draginjo, katerega je sklicalo narodno napredno društvo »Skala« v »Mestni dom« Sijajen obisk (najmanj 700 ljudi), in tudi dejstvo, da so se shoda udeležili skoraj izključno le srednji in nižji sloji v tako obilnem številu, je znamenje, da postaja draginja vedno bolj usodepolna posebno tem slojem.

Shod je otvoril g. dr. Jos. Lavrenčič, ki je pozdravil navzoče in v kratkih besedah povdarjal, da ni namen shoda obširno razmotrivati raznih vzrokov draginje, ampak da se protestira proti **sedanjim agrarnim politikam in našim merodajnim faktorjem**, ki v tej zadevi ne samo ničesar ne store, temveč se še direktno za draginjo potegujejo. Opozoril je poslušalce na brezuspešna pogajanja v drž. zboru in posebno obsojal postopanje klerikalne večine v kranjskem dež. zboru, katera ni pripoznala draginskemu predlogu nujnosti, temveč popolnoma hladnokrvno prešla na dnevni red.

G. dr. Svigelj je bilal postopanje raznih baronov in bogatašev, ki vedno zvalijo narastek izdatkov na nižje sloje, da pri tem polnijo svoje blagajne in žive lahko razkošno, brezdelno življenje. Navedel je fakt iz Dunaja. Prišlo je tja okoli 21.000 kg argentinskega mesa v poskus. Pri razprodaji tega mesa je došlo do pretepa, boljše rečeno do cele revolucije. V tej točki imenuje g. govornik Avstrijo unikum, ker se moramo tepsti, ako si hočemo kupiti meso, ki je 20 vin. ceneje. Dokazoval je na podlagi primerov, da so viri živil pri nas premajhni. Kaj pomaga delavcu, ako se mu danes plača zviša za 20 vin. na dan, če mora izdati na dan celo krono več? Govornik je imenoval ljubljanske stavbe prave karikature, katere so prenapolnjene z brezpomembnimi smešnimi okraski, ki stanejo dostikrat več denarja ko celo poslopje. Seveda si da to gospodar plačati z mastnimi obrestmi od najemnikov. Sploh ni pri nas razvit čut socializma, tembolj pa židovska dobičkarija. Tržne cene v Ljubljani so tako narastle, da bo kmalu 20 K premalo, ako si bomo hoteli nakupiti jestvin za enkratni izdatni obed. Pri nas velja pač geslo: plačaj, sicer pa gladuj. Teh razmer seveda ne more preprečiti Ljubljana sama, ampak treba je drugih virov, katerim pa naša vlada direktno nasprotuje. Uvoz iz Srbije se je zmanjšal, zato da se lahko dovoli tudi Rumuniji. Raje bi se naj vlada brigala za živinorejo, kakor da meče milione v morje in porablja za nepotrebne bajonete. (Burno odobravanje, ploskanje in živjokliči.)

G. Val. Fortič se je opravičil radi boleznim ter poslal svoj referat: »Delavstvo in draginsko vprašanje«, kateri se je prečital. Ta tam drastično do-

kazuje bedo delavstva pod vplivom draginje. Ker so stanovanja predraga, si mora iskati delavec na periferiji mesta prenočišča v zaduhlih bajtah, tam, kjer se rodi neizprosljiva morilka jetika. Vzemimo na primer družino obstoječo iz 5 oseb. Dobro situiran delavec zasluži na teden K 18. Za stanovanje plača najmanj 180—190 K na leto. Obleka, črevlji in perilo 80. Istotako za svojo ženo. Za otroke 30 — torej 90 K — skupaj 250 K. Torej mu ostane, če računimo K 1 za drva, K 8.50 za življenje. Vsak mora priznati, da je to za živeti premalo. Pri svojem težkem delu rabi posebno delavec **krepke jedi — meso**, katero se je tako podražilo, da si ga še boljše situirani sloji komaj privoščijo. Merodajnim činiteljem se je vse mogoče nasvetovalo, toda vse zaman. Vzrok draginji so zaprte meje, a osrečevalci kmeta to zagovarjajo, trdeči, da se s tem koristi kmetu; a kakor kaže skušnija, je to ravno narobe. Kmet žene vola na semenj in ga prav drago proda. S polnim mošnjikom gre ves vesel domov. Gospodarske zahteve veljajo, da si kupi drugega vola. Gre zopet na semenj, a ves razočaran vidi, da si niti pol vola ne more kupiti, ker so se cene vsled pomanjkanja živine zelo dvignile. Vsemu temu je kriva nespametna vlada, ki zapira meje za uvoz živine. Zatorej zahtevamo mi delavci: **Odprite meje, da se bomo mogli nasiliti tudi mi, ki stradamo in umiramo!** (Dolgotrajno ploskanje in odobravanje.)

Veščak g. Ribnikar opisuje kvaliteto in nabavo argentinskega mesa v lahko razumljivih besedah in dokaže na podlagi statističnih podatkov, da se v Argentini na leto vniči trikrat več mesa, kakor se ga pri nas v Avstriji poje. Avstrija konsumira 9 in pol miliona glav goveje živine, pri tem ko se porabi v Argentini, katera šteje le 6 milijonov prebivalcev, 33 milijonov glav goveje živine. Isto razmerje je tudi pri svinjskem in drugem mesu. G. Ribnikar povdarja, da argentinsko meso ne bi bilo veliko ceneje, in da je namen zahteve po uvozu argentinskega mesa opozoriti merodajne faktorje, da ukrenejo vse potrebne korake za odpomoč v tej neznošni draginji. Temu pa veleposetniki in duhovniki direktno naprotujejo ter se mastijo pri polnih skledah, dočim ne privoščijo kmetom in delavcem niti kosti. (Navdušeno odobravanje.) Ti ljudje ne delajo v naš prid, delajo pa v naš pogin pod masko odkritosrčnih prijateljev. (Pfuj-kliči.)

Ker se na poziv g. predsednika ni zglasil nihče k besedi, je g. profesor Jug še enkrat v živahnih besedah resumiral namen današnjega shoda. Pripomnil je, da draginska politika prodaja nas, ki delamo bodisi duševno ali fizično. Sramotno je za državo, ki je v takem stanju, da edina slaba letina privabi lakoto že sedaj, kaj bode šele spomladi. To je le mogče, če so vladi športni kavalirji več, ko naša beda. Nato prečita govornik sledečo rezolucijo: Na javnem shodu nar. napr. društva »Skala« zbrani zastopniki vseh ljudskih slojev, ki trpe pod neznošno stanarinsko in živilsko draginjo, pozivajo javne zastope in merodajne faktorje, da začnejo gospodarsko politiko, ki bi ne bila več naperjena proti konsumentom in ki bi ne tirala prebivalstva še v večjo bedo. Shod zahteva zlasti, da se meje odpro — prosti uvoz klane živine — znižanje uvoznih stroškov, znižanje carine na živila. Protestira proti neznošni agrarni politiki, ki je napravila iz naše države državo draginje; protestira proti neljudski politiki deželnozbornske večine v kranjskem deželnem zboru, ki ne upošteva, da je našemu kmetu velika agrarna politika škodljiva, za prebivalstvo mest pa pogubna.

Resolucija je bila jednoglasno sprejeta, nakar se je predsednik zahvalil in zaključil shod.

Narodnjaki, darujte po malih prispevkih za „Sokolski dom“ v Šoštanju!

liko. In Janezek je čutil v svojem srcu sladko bojazen pred njenimi mehкими lasmi.

— Ti si kakor ciganka!

— Ciganka? se je začudila Pepica in je vstala užaljena. Janezek je videl njene bele nožice in je čutil sladko bojazen pred belimi nožicami.

Takrat se je začela ljubezen s strahom in zagredami. Dve leti pozneje je kumoval mesec prvim poljubom in dvoje vročih src je plamtelo v mladostnem ognju do zgodnje jutranje zarje.

In poteklo je še pet srečnih let, zopet je prišla jesen. Fantje so pili in vriskali po vasi, vsak je imel šopek, Janez najlepšega. Ukali so in peli, pri srcu pa jim bilo hudo, Janezu najhujše. Šli so v železno sužnost in se bali treh dolgih let. Sužnosti se niso bali in ne treh dolgih let. Zavoljo ljubice jih je morila skrb, da bi jih ne prevzeli poredni izpeljenčki, ki so ostali doma. Že pojejo, že vriskajo skozi vas, a dekleta prisluškujejo. Ni pravi, si mislijo in se obrnejo od okna proč. In vendar ne morejo spat... Pa dekleta v naši vasi so bila zmirom zvesta, in če pride nepravilno vasovat, ga polijejo z vodo. Kajti dobre ptice gnezdiijo le enkrat v letu, naša dekleta ljubijo le enkrat v življenju. Če pride kaj drugega, ni več ljubezen, to so le hude razmere, ki pa obdajo srce s temnimi sencami, da je nesrečno do smrti.

Tako je govoril zaljubljeni Janezek in polagoma se je storil beli dan. In ko se je storil beli dan, sva bila že v pustnem času, na njegovem prvem dopustu tam v lepi domovini. Pepica je ohranila zvesto

srce in je jokala veselja. In sta plesala do devete ure, katere se je Janez privadil pri vojaki. Pa je rekel ljubici, naj bi šla domov, ker je že pozno. In sta šla, tesno objeta, po blatni cesti, oba nezadovoljna, oba molče. Zakaj? Ni vedel Janez, ni vedela njegova ljubica. Prišla sta do njenega doma, in tam pred hramom pod jablano, ki jo je posušila zima, se mu je oklenila okrog vratu in je prosila: »Ostani pri meni nocoj, ljubček moj! Kaj boš hodil domov, ko je cesta blatna in je že temna noč.« A Janez je menda zmotil hudi duh ošabnosti, ker je brez pomisleka odgovoril dekletu, da pojde nazaj v gostilno in da še hoče malo plesati. In še bolj se ga je oklenila, ponavljala je svojo prošnjo: »Glej, jutri odi-deš, ljubček moj, bogve kdaj se zopet vidiva. Pridi k meni, celo noč te bom držala krog vratu in te poljubljala na tvoje žalostne oči. Povedala ti bom, kako mi je hudo brez tebe, ki greš tako daleč od mene. Ostani, prosim te!« A Janez je že premagal hudobni duh ošabnosti; šel je nazaj v gostilno in je plesal do belega dne, potem je odrinil brez slovesa in brez rož v tuje kraje.

Ko pa je poteklo nekoliko dni, se je vzbudila stara ljubezen s staro močjo. Pisal je dolga pisma, pa odgovora ni bilo nikoli. Jel je preiščevati v svojem srcu, ki ni imelo mira, ne ponoči, ne podnevi. Vedno bolj je postajal žalosten, včasih je jokal... In je začel telesno hirati, slabeti, dokler ga niso prenesli v bolnišnico.

Tukaj že leži tri tedne in še hujše mu je tukaj. Vsak dan se spravlja k pisanju, pa se mu zdi, da je vsaka beseda, ki jo napiše premajhna, preslaba, da

Avstrijski Jugoslovani in morje.

Spisal dr. Karl Slanc.

(Dalje.)

Mali smo, ali morebiti pridemo brez vladne pomoči naprej. V Bosni in Hercegovini je Avstrija dobila nove ljudi. Hrvati na Hrvaškem in v Dalmaciji se bodo sčasom gotovo izrabljali kot prptitežje proti Madjarom, ki tudi proti morju težijo, in hočejo pridobiti Adrijo zase. Hrvatov je veliko; Madjari s svojimi pretenzijami bodo sami za to skrbeli, da pridejo Hrvati iz slame na blazine. Avstr. Jugoslovani nas je okoli 10 milijonov. Lepo število je to in če se še moderno omikamo, postanemo vsaj toliki, da krepko zagrmimo na ušesa Italijanom, da ne trpimo, da gledajo zaljubljeno čez morje. Ali če bodo avstr. Srbi gledali v Srbijo in Črnogoro, bo to nova ovira za naš razvoj, mi potem ne pridemo do samouprave v naših deželah, imeli nas bodo za jredento, nas pa bodo dali na verigo, ker smo Slovani.

Vsekakor pa smo postali Jugoslovani po aneksiji Bosne in Hercegovine znamenitejši narod. Če neumnosti ne delamo s kakim škilenjem na Črnogoro ali Srbijo, pridemo enkrat gotovo v poštev kot prptitežje Madjarom, Nemcem in Lahom. Mi moramo trgovati znati, kakor znajo Madjari, Poljaki in — kat. duhovniki. Vse je pri nas stvar trgovine in — prijatelji, — **odločilna** je v Avstriji dinastija, ne pa parlamenti. Bodočnost kaže Hrvatom v vseh avstrijskih provincijah, in k tem štejem tudi Srbe, lep razvoj. — So kompaktni in Madžari nimajo še kake večje kulture, ki bi mogla prevladati, kakor laška in nemška na Slovenskem; ali za nas Slovence se je bati, ker naš mali, a talentirani jugoslovanski narod vse tepe.

Črnogora šteje kvečemu 250.000 ljudi, velika je kakor naša Dolenjska, do polovice popolen Kras. In vendar jo smatrajo evropski diplomati za jako važno državico. Slovenci smo v Avstriji Črna gora proti Lahom. Ako zvezemo čez Tržič Istro z Goriško in ostalim slov. svetom, ako postanemo gospodarsko in kulturno močni, in naše ljudstvo šteje med boljše talente mej avstr. narodi, potem ima Avstrija zanesljivo stražo ob Adriji. Kam pa hočemo Slovenci na zunaj škiliti? Le neumnež more kaj takega misliti. In mi bi iskali kake revne državnice, ki sama svojem ne more pomagati do boljšega gospodarstva in večje kulture? Neumnost! Le želiti moramo, da se med nami obstoječi provinčializem odpravi, da se nas vsaj z Dalmatinci zbližja politično in da se nam pomaga razvijati se v sedanjem gospodarstvu in omiki. Majhna razlika v dialektu nas Slovence loči od dalmatinskih in drugih Hrvatov in na slovenskem jugu bi bili lahko z drž. pomočjo najboljši kulturni element, ker smo precej pridobili po nemški literaturi in vedah. Ako je res kaj iredente v naši državi, potem je rezona državnikov, da nas z državnimi pripomočki podkrepijo. Potučili nas ne bodo, dasi se Nemci hvalijo, da napredujejo na slov. Koroškem, da na slov. Štajerskem ne izgubljajo v mestih svojih ljudi in da napredujejo na Gorenjskem. Nemški pisatelji očitajo avstr. cesarjem, zakaj se ni v času Jožefa II. in pozneje tako postopalo s Čehi in Slovenci, kakor zdaj Prusi postopajo s Poljaki na Pruskem, češ da bi bili Čehi in Slovenci že davno narodno mrtvi. Dobri Avstrijci naj bodo zadovoljni, da se to ni zgodilo, most do Adrije za nemštvo iz rajha le tako ni postal trden in še bo obstajala Avstrija, mi, njeni Slovani, jo bomo držali v notranjem, ako bi hoteli drugi trgati državo, kakor so že pretili; proti zunanjim močem pa bode odločevala duševna in fizična moč v naši armadi in mornarici. Ali trden avstr. slovanski jug bi bil tudi dober most proti izhodu. Donava je velika reka, ki teče po vsej državi, izteka se pa v Črno morje, ki še ni naše. Lahko bi postalo kedaj avstrijsko. Z nami Jugoslovani se da delati dinastična politika in se tudi bo, ko Nemci in Madjari

bi mogla popraviti njegov greh in ganiti maščevalno ljubico.

Bodite tako dobri in ji pišite v mojem imenu. Pa nič takega od rož in ptičic, ampak globoko v srce segajoče besede jo bodo omečile.

Rekel sem mu, naj napiše pismo sam, jaz pa mu ga popravim, v kolikor bo potrebno. Poslušal je moj svet in je po zajutreku začel pisati. Pisal je celo dopoldne, celo dopoldne, sedeč na postelji, zvečer pa mi boječe vročil s svinčnikom popisan in prečrtan papir. Zgoraj je bilo z velikimi, nerodnimi črkami napisano: Preljubo mi dekle! Pismo samo pa se je z mojimi spremembami glasilo tako-le: Ko bi ti vedela bolečine mojega srca, izmolila bi za mene očenaš, ali pa bi zapustila sedanjega svojega ljubčeka, če ga imaš, in bi prihitela k meni, celit moje rane. Mislim sem, da te bom pozabil, ko so bile zastoj vse moje prošnje, zdaj pa vidim, da to ne gre. In kakor padajo solnčni žarki na visoke in strme gore, tako se jaz obračam do Tebe, da bi Te ganila moja vroča ljubezen. Moje besede mi pridejo iz srca, in s tem žalostnim srcem Te hočem še enkrat vprašati kako in kaj je s Teboj. Saj ni bilo nikoli nobenega sovraštva med nama, nikoli si nisva rekla žal besede, najina ljubezen je cvela celih sedem let. Če sem bil jaz tistega večera slabe volje, mi moraš odpustiti, saj veš, da so vojaki samosvoji ljudje. Lahko mi to odpustiš, meni se zdi, da mi lahko z eno samo lepo besedo odpreš stara nebesa, kjer bi zopet zakraljevala najina ljubezen. Moje upanje še vedno bedi, da se boš spomnila še enkrat na mene. Ako mi to upanje ne bo splavalo po bistri vodi, potem se mi

zgubijo prvenstvo v avstr. vladah, — oziroma po-
stanejo Čehi, Poljaki in Hrvati odločilni v avstr. dr-
žavni politiki.

Pisal sem, da razvija kapitalistično gospodar-
stvo neko drugo, da nastopa vzajemna pomoč. Pra-
vijo, da je zahteva socializma po enakih pravi-
cah nesmisel, da ljudje niso jednaki v talentih in
narodi tudi ne. Kaj pa, ako se res razvije kapitali-
stično gospodarstvo vsaj v združeno gospodar-
stvo, kar je vsekakor mogoče in se že razvija med
Bolj omikanimi narodi in vse delovanje kapitalistič-
nega gospodarstva goni v ta razvoj? Potem bo
proletarec postal merodajen človek. Proletarec bo
še povsod enako nastopal in on mora uveljaviti ena-
ke dolžnosti in enake pravice, **tudi enake pravice
med narodi.** Jugoslovani posebno zaradi tega ni-
mamo pametnega razloga, da bi bili sovražni soci-
jalni demokraciji, morali bi biti isti dobri prijatelji,
ker nam more ista pomagati v parlamentu do ve-
ljave. Jugoslovani nimamo dosti moči za napredo-
vanje v kulturi na razpolaganje, ovire za istega so
veliko! dobro je, da varujemo vsako pripomoč in
se ne obklenemo.

(Dalje sledi.)

Politična kronika.

SEJA VOJNEGA ODSEKA AVSTRIJSKIH DELEGACIJ.

Vojni odsek je začel danes razpravo o prora-
čunu za vojno mornarico. Poročevalec dr. Schlegel
je poročal, da naj se proračun sprejme, ker
je država dolžna toliko storiti za mornariške potre-
be. Poveljnik mornarice, grof Montecuccoli, ponav-
lja v glavnem svoj eksponat, katerega je že razvil
pred vojnim odsekom ogerskih delegacij ter poseb-
no povdarja, da je bilo potrebno izdati 54 izrednih
potrebščin, ker bi bilo sicer potrebno graditi tri no-
ve ladje, ki so sicer bile že dovoljene od delegacij.
Delegat dr. Exner pravi v tej točki, da, ako že mor-
nariška uprava ne zahteva in bi mogla dobiti od de-
legacij pokritja za izredne potreščine, naj vsaj za-
hteva od avstrijske in ogerske vlade, da jej vsaj to
posodita. Nadalje priporoča, naj se organizira mor-
nariške inženirje v inozemski častniški zbor. Dele-
gat Seitz ostro kritikuje mornariško upravo, češ,
da je delala protizakonito. Glede nabave dveh dre-
dnoughtov povdarja, da je dne 16. aprila 1910 v av-
strijskem državnem zboru fin. min. Bilinski na toza-
devno vprašanje izrecno izjavil, da avstrijski vladi
ni o tem ničesar znanega. Kje so bili torej oni ime-
nitni faktorji, s katerimi je grof Montecuccoli o tem
vprašanju konferiral. Za velikosežne priprave ima
Avstrija denar, za vsa potrebna kulturna podjetja
pa ga nima niti beliča. Govornik je končno predla-
gal reozlucijo, da naj se obrne avstrijska vlada do
italjanske in da se skupno dogovorita, da opustita
vsako nadaljnjo oboroževanje. Predsednik avstrijs-
skega ministerstva baron Bienenroth povdarja,
da se je ta razgovor z grofom Montecuccoli vršil
pred skupnimi ministri in da torej avstrijska vlada
kot taka ni mogla o tem ničesar vedeti. Avstrijska
vlada je še le 19. majnika, torej po oni izjavi, ki jo
je podal 16. aprila minister Bilinski, izvedela za to
namero. Nato govori še delegat grof Schönberg, na-
kar se seja zaključi in nadaljuje danes popoldne. —
Vojni odsek ogerskih delegacij je včeraj končal spe-
cijalno debato o proračunu vojnega ministerstva, ki
je bil končno tudi sprejet.

DROBNE POLITIČNE NOVICE.

Strahovi pred vojno v Bolgariji. Iz Sofije poro-
čajo, da bode zahteval bolgarski vojni minister na
knadni kredit za utrdbe na severni in južni bolgar-
ski meji. To se bo zgodilo pod utisom rumunsko-
turškega vojnega dogovora z ozirom na možnost
vojne proti dvema nasprotnikoma.

Kossuth se je naveličal Ogerske? Praška »Uni-
on« poroča, da ima Kossuth namen zapustiti Oger-

bo moje srce olajšalo. Pa rad bi znal, zakaj si mi to
storila, da si mi srce umorila? Ni več tako lepo na
svetu, kakor je bilo poprej, ko sem še bil pri Tvojem
srcu zapisan, ko sem se imenoval še ljubček Tvoj.
En majhen odgovorček Te prosim, da se mi odvali
težka skrb, ki na mojem srcu kaj grda kača leži. Saj
več, da sem zmirom le Tebe ljubil in si mislil, da boš
še moja nevesta. Zdaj pa ni tako, pa odgovorček do-
bim; kaj ne? Če ga pa ne dobim, bom pa umrl. Nikoli
ne boš zvedela, kje je moj grob in prav se Ti bo
zgodilo, če Te bo srce bolelo. Ostani mi zdrava, jaz
pa Tvoj najboljši prijatelj, če že ne kot ljubček Tvoj.

Prepisala sva pismo na čisto, zaprla kuverto;
jutri ga odnese strežaj na pošto, danes je že pre-
poznó. Pepca ga prejme v dveh, treh dneh in če bo
pridna, dobiva »odgovorček«. Janez čaka nanj kakor
na sodnji dan, in meni se zdi, da je govoril resnico,
kô se je v pismu spomnil na smrt.

Tudi jaz sem radoveden in pričakujem z največ-
jim zanimanjem »odgovorčka«. Do takrat pa bom
tolajil Janeza z najlepšimi mislimi, ki mi jih prinese
dolga noč. In vem, da bo na moji strani, če se bom
zopet kregal z Bogom: zakaj ni takrat, ko je dihal v
gline, dihnil rajše v celo zemljo in vstvaril le enega
človeka, ki bi zadovoljno čepel v vsemiru in se igral
z zvezdami. Kregal se z luno, ki bi včasih hotela spati
na njegovem velikem srcu, bratil se s solncem in ho-
dil z njim od vzhoda do zahoda. Velik človek bi bil,
sami bi bil, nikoli ne bi umrl. In ne bi poznal one div-
ne dvojine, ki vlada z nami in ne da našim srcem po-
koja.

A. Novačan.

sko in iti v Italijo k bratu. Bajе ga tako razburja
kritika o njegovem ministrovanju kot trgovinski mi-
nister.

Kmečko gibanje v Bosni. Kmečko gibanje v
okrajih Bihač in Banjaluka postaja vedno nevarnej-
še. Vlada je radi tega v velikih skrbeh. Sekcijski
šef Pittner se je v nedeljo odpeljal osebno tja, da
vodi oblastveno postopanje in nadzoruje mir in red
v navedenih krajih.

Iz deželnih zborov. Tržaški deželni zbor je
sklican na 27. okt. k zasedanju. — Gališki deželni
zbor je pred zaključenjem. »Reforma« poroča, da je
situacija v deželnem zboru radi grozeče rusinske
obstrukcije v zadevi radi volilne reforme precej kri-
tična. Če se pri sinočni konferenci načelnikov ni po-
srečilo skleniti glede volilne reforme v Galiciji kom-
promisa, bo z današnjim dnevom tudi gališki deželni
zbor zaključen. — Iz češkega deželnega zbora.
Nemci zahtevajo pri spravnihi pogajanjih, da naj bo
pri deželnih zavodih povsod ena tretjina rezervira-
na za Nemce. Včeraj je radi tega šla deputacija če-
ških uradnikov ni slug po teh zavodih do čeških po-
slancev, katere je prosila, da naj se nikar ne udajo
tej nemški zahtevi. Če se namreč ugotovi nemški za-
htevi, bi prišlo do tega, da bi bilo mnogo uradnikov
in slug, ki so dosedaj še samo provizorično nastav-
ljeni, ob službo. —

Kitajski državni zbor. V nedeljo se je sešel v
Peking konstitucijski pripravljalni parlament, ki
sploh princu regentu priporoča, naj v kratkem skli-
če državni zbor. Vsi olikani kitajski sloji so za ude-
ležbo konstitucije, za katero so tudi kitajski dosto-
janstveniki in celo tibetski knezi.

Štajerske novice.

v **Mariborski „Straži“** primanjkuje celo se-
daj, ko je vendar minila doba kislih kumar, pri-
mernega gradiva. Včeraj modruje na pr. tako:
„Liberalcem je naša neizprosna kontrola njihove
politike popolnoma sapo zaprla. Vedo, da jim vsaka
beseda, ki jo izrečejo v obrambo svoje zanikarne
politike, prinese samo novo blamažo, zato — molče.“
„Straža“ ima, kakor je videti, živahno domišljijo.
Der Wunsch war der Vater des Gedankes —
kajti ista „Straža“ je morala v zadevi delitve de-
ž. šolsk. sveta oziroma spremembe de-ž. šolsk. nadzor.
zakona s svojimi napadi na nas in na učiteljstvo
umolkniti. In to je po njeni — logiki blamaža za
nas! Za to, kar bomo pa pisali o kranjskih bratih
naših klerikacev, kateri so upeljali v kranjskem
deželnem zboru s pomočjo Nemcev sistem krivic
in tiranije, pa ne bomo vprašali po dovoljenju
mladeničev pri „Straži“, ki tratijo s svojimi otro-
čarijami čas in tiskarsko črnilo. Ali jim ne more
dati dr. Korošec pametnejšega dela?

Značilno. Prihodnjo nedeljo se bo vršil shod
klerikalnih zaupnikov v Mariboru. Zborovanja se
ne bode smel nihče brez vabila udeležiti. Čemu ta
strah in trepet pred javnostjo? Saj trde klerikalni
junaki iz Gradca, da slovensko ljudstvo na Sp.
Štajerju odobrava njihovo politiko. Čemu pa se
boji torej dr. Korošec — ljudstva?

v **Cenenih izgovorih.** G. dr. Schusterschitzu je
skrajno neprijetno, da se o njegovem begu iz de-
legacijskega odseka za zunanje in bosanske zadeve
nekoliko preveč govori. Zlasti „Narodni Dnevnik“
je bil s tem celo za gluha ušesa na Slovenskem
dovolj glasen. In ker nam „Slovenec“ ne ve ni-
česar stvarnega odgovoriti na to očitanje, pravi
da se „zadiramo v portugalskem slogu“ v cenje-
nega — opozijonalca in nevladnega politika g.
dr. Schusterschitzu. Portugalske revolucije, ki je
potipala tamošnjim klerikalcem malo hudo na žilo,
„Slovenec“ še vedno ni pozabil. Torej bo najbrže
kaj s križarsko vojsko proti portugalskim repu-
blikancem? Ali vsaj protest proti preganjanju me-
nihoo bo gotovo vložila dunajska vlada na zahtevo
svojih kranjskih klerikalnih podanikov — ali ne?
To bomo zvedeli prihodnje dni. Zdi se nam samo,
da tudi izgovori na portugalske republikanske
„bestije“ ne bodo zakrili dejstva, da je dr. Schu-
sterschitz Jugoslovane na Dunaju prav sramotno
zapustil.

a **Martinov večer** priredi, kakor smo že po-
ročali, v nedeljo, dne 13. listopada t. l. „Slovensko
delavsko podporno društvo“ v Celju z zelo ob-
širnim in lepim sporedom. Podrobnosti naznanimo
še pravočasno.

a **Bralno društvo v Gaberjih** priredi letos
Martinov večer v Sokolskem domu, na kar že
danes opozarjamo. Jutri, v sredo ob 8. uri zvečer
se vrši tozadevna seja in so vabljeni vsi odborniki,
da se seje polnoštevilno udeleže.

a **Iz Celja.** Veletrgovina Rakusih v Celju je
slavila včeraj stoletnico svojega obstanka.

v **Vabilo.** Učiteljsko društvo za celjski
okraj zboruje v nedeljo, dne 6. nov. t. l. v deški
okoliški šoli v Celju z nastopnim dnevnim redom;
1. Važnost življenskega zavarovanja v narodno-

gospodarskem pogledu ter v učiteljsko-socialnem
oziru. 2. Važne društvene zadeve. 3. Učiteljska
gospodarska in kreditna zadruga. 4. Odgovori na
doposlana vprašanja. 5. Predlogi in nasveti. —
Začetek ob 10. uri. Cenjene društvenike in dru-
štvenice prosim: 1. Kliče nas potreba, zato pridite
vsi! 2. Pridite točno! 3. Ukrenite tako, da boste
vstrajali do konca zborovanja. Da boste vsi uva-
ževali ta klic, pričakuje Fran Brinar, t. č. pred-
sednik.

v **Poročill** se bode jutri dop. v Petrovčah g.
Vinko Kukovec, lesni trgovec in stavbarski moj-
ster v Celju, z gospdč. Minko Fazarinc, hčerko
velepos. in gostilničarja na Ostrožnem. Narodnemu
paru naše iskrene častitke!

v **Kontrolno okrajno vodstvo ekr. finančne
straže** se preseli v Zvezno hišo, Ring št. 11 na-
sproti ckr. pošte.

v **Iz Celja.** Minulo nedeljo so vrgli iz Nem-
škega doma nekega ubogega Nemca, ki je tam
prosil svoje brate za podporo. Trdil je, da je bil
v svojih boljših dnevih celo član „Südmarke“ —
a vse to mu ni naklonilo darežljivosti celjskih
Nemcev. Nekdo mu je celo rekel: Mi beračimo
sami po Nemčiji, kaj iščejo torej berači pri nas?

v **Za CMD** nam je prinesel g. A. Sahač 400
rabljenih poštnih znamk. Prizrčna hvala.

v **Iz Trbovelj.** Med rudarji v hišah št. 139
in 257 je vladalo že dolgo časa sem sovraštvo.
Ko so šli pred kratkim rudarji iz hiše št. 139
mimo hiše 257, je začelo leteti na nje kamenje.
Na to so pa napravili na to hišo pravcati naskok
in izgnali iz nje rudarje na dvorišče in v sosedno
hišo. Pri tem je pa rudar Jakob Blažič zboldel to-
variša Jakoba Kovača tako silno v pljuča, da je
na mestu umrl. Pri tem čim je bil udeležen tudi
neki Henrik Sabotič. Oba so zaprli in izročili
okrožni sodnji v Celju.

v **Iz Št. Jurja ob J. ž.** V nedeljo dne 30.
okt. popoldne se vrši sestanek šentjurske napredne
mladine pri g. Jakobu Mastnaku, po dom. Zajcu
v Lokarjih. Somišljeniki in somišljenice dobro
došle!

v **Vinska trgatev v Slov. goricah.** Večina
vinogradnikov je ta teden obrala, le posamezni še
imajo, ki hočejo imeti nad 20° sladkorni mošt. Do-
sedanji je tehtal od 17 do 19 in pol. Izborna
kapljica je; kdor jo ima, ve, da v kakovosti nad-
kriljuje letnik 1908. Kupci se kar pipljejo za nja
ter cene skoro pretiravajo. Kdor ga je lani prodal
po 20 v, dobi letos nad 40 v; cene se silno dvi-
gajo ter so do danes dosegle visokost 80 v od
preše. Pa tudi lahko. Kdo ga pa kaj ima? Le
taisti, ki je najmanj po 5 krat škropil in sicer
tako po dežu vsikdar in takih je zelo malo. Na-
bralo se je komaj peti del lanskega, nekateri še
to ne. Zdaj vsakega griva, da ni 20krat škropil,
a žalibog, prepozno je.

v **Zahvala.** Akad. fer. društvu „Bodočnost“ v
Ptujju so darovali sledeči gg. Dr. Fran Jurtela,
odvetnik v Ptujju, 20 knjig, za javno ljudsko knjiž-
nico na Ptujjski gori. Dr. Alojz Kraigher, zdravnik
pri Sv. Trojici v Slov. gor. Josip Klemenčič, učitelj,
gdč. Henrijeta Berlič, oba pri Sv. Trojici v Slov. gosp.,
Makso Kovačič, osmošolec v Mariboru in I. Kramberger,
posest. v Gočovi, vsak po več knjig za javno ljudsko
knjižnico pri Sv. Trojici v Slov. gor. Vsem cenj. darovalcem
izreka za njihovo naklonjenost iskreno zahvalo. Akad. fer. društvo
„Bodočnost“ v Ptujju.

v **Slovensko gledališče v Mariboru.** Iz pi-
sarne: 1. novembra 1910, na dan Vseh svetnikov
se igra zvečer žaloigra „Mlinar in njegova hči“. Dasi
je to že stara igra, vendar se je obdržala na gledaliških
odrih in se igra na ta dan po vseh gledaliških odrih
z zelo povoljnim uspehom. Začetek je točno ob pol 8. zvečer.

v **Sladkanje vinskega mošta.** Poljedelsko mi-
nistrstvo je določilo, da morajo okrajna glavarstva
dovoljenja za sladkanje mošta poslati dotičnim pro-
silcem-vinorejcem naravnost po pošti, a ne več,
kakor je to običajno za druga slična dovoljenja,
potem županstev. Vinorejci, poskrbite takoj za to-
zadevna dovoljenja, da si zamorete s sladkorjem
zboljšati letošnji vinski pridelek. Čas za sladkanje
mošta je, dokler je še mošt v burnem vrenju.

v **Iz Dunaja.** Gosp. Gustav Hrzič od Velike
Nedelje je napravil zadnji državni izpit na du-
najski zemljed. visoki šoli z prav dobrim uspehom,
ter s tem pomnožil pičlo število slovenskih gozd.
inženirjev. Čestitamo!

a **Samo v informacijo svojih bralcev.** —
„Sloga“ je pisala nedavno tega sledeče: „Za
prefekta Korošca imamo shranjene zgodovinske

spise o radostih v Mariboru „pri grozdu“, o pohorskih rožicah, pa tudi najnovejše, na primer o lepi trafikantini. Ker poznamo g. dr. Korošca kot velikega sovražnika lepega spola in vemo, da se natančno zaveda svoje obljube, svete čistosti, pričakujemo, da bode to nizkotno in za katoliškega duhovnika nevredno očitavanje v „Slov. Gospodarju“ odločno z imeni in dejstvi zavrnil. Kajti drugače bo še nazadnje kdo verjel, da se je res vozil z lepimi židinjami po dunajskem Pratru — kar bi bilo seveda v veliko pohujšanje njegovim mladeniškim in Marijinam družbam. Če sam ne zmore primernih besed za odgovor, pa mu lahko pomagata kolega Berk ali pa oče Bonaventura v Ljubljani.

Akademsko ferijalno društvo „Bodočnost“ v Ptujju je sklenilo ustanoviti IV. javno ljudsko knjižnico in sicer pri Sv. Marjeti ob Pesnici, v kraju, kjer se vedno bolj vkošeninja nemštvo in se razširja nemškutarstvo, ki hoče vdušiti tamkajšnjim Slovincem vsako iskrico ljubezni do rodne zemlje. Da so ravno ljudske knjižnice najboljše sredstvo proti razširjanju nemškutarstva, ker vzbujajo v ljudstvu ljubezen in spoštovanje do materinega jezika, širijo med narodom izobrazbo in prosveto ter narodno samozavest — nam menda ni treba posebej poudarjati. Kako priljubljene so pri ljudstvu take knjižnice, nam pričča izredno zanimanje in veliko število rednih čitateljev pri Sv. Trojici v Slov. gor., pri Sv. Ani na Krembergu in na Ptujski gori, kjer ima naše društvo javne ljudske knjižnice. Ker pa je združena ustanovitev in ureditev knjižnice z nemalimi stroški in ker se nahaja naše društvo v slabih gmotnih razmerah, se obračamo na vse, ki vedo ceniti pomen ljudskih knjižnic v narodno eksponiranih krajih s prav vljudno prošnjo, da nam pomagajo pri ustanovitvi novih knjižnic s knjižnimi darovi in denarnimi prispevki. Posebno priljubljeni so pripovedni spisi kakor: Jurčič, Kersnik, Trdina, Tavčar, Knezova knjižnica, starejše Mohorjeve povesti in Večernice itd. Vsa darila se objavijo v časnikih. — Knjižni darovi in denarni prispevki naj se blagovolijo pošiljati na naslov: J. U. C. Vekoslav Šumenjak, Polenšak, pošta Juršinci, Štajersko.

Odbor ak. fer. društva „Bodočnost“.

Druge slov. dežele.

Splošne obč. volitve na Kranjskem. „Slovenec“ poroča: Novi obč. volilni red je stopil v veljavo z dnem razglasitve. Vsled tega je stari volilni red razveljavljen in vse volitve se morajo vršiti po novem volilnem redu. Tudi one volitve, za katere so se predpriprave, razpoložitev volilnih imenikov itd. izvršile še po starem volilnem redu, se morajo izvršiti po novem volilnem redu in se mora vse volivno postopanje na novo uvesti. Tekom leta morajo biti obnovljeni vsi občinski zastopi cele dežele.

Dr. Julij Friedrich. Sekundarij deželne bolnišnice v Ljubljani gosp. dr. Julij Friedrich je v nedeljo nagloma umrl. Krepki, navidez docela zdravi, vedno veseli doktor je bolehal na ledicah. V soboto popoldne se je med operacijami nepričakovano zgrudil in prenesli so ga nezavestnega v bolniško sobo. A kmalu se je zavedel in nihče ni slutil, da so mlademu možu ure že štete. Dr. Friedrich je zaspal, a ni se prebudil več. Usmiljena sestra ga je našla na strani ležečega, ko je vstopila v njegovo sobo. Mislila je, da doktor lepo spi. Tudi primarij gosp. dr. Gregorič ga je našel mirno ležati in pustil ga je, meneč, da spi. Ko pa je prišla sestra usmiljenka drugič v njegovo sobo, ga je natančneje pogledala, a bil je že mrtev. Zadel ga je kap na možgane. Pokojnik je bil sin odlične češke rodbine iz Prage, izboren zdravnik, kot operater desna roka dr. Šlajmerja, popularen med ljubljanskim občinstvom. Zlasti igralškemu osebju je bil ljubezniv zdravnik, ker se je živo zanimal za dramatsko slovensko umetnost. Velesimpatični ta češki zdravnik ostavlja najlepši spomin za seboj. Čast njegovemu imenu!

„Agro-Merkur“ v konkurzu. „Jutro“ poroča: V soboto je bil razglašen nad „Agro-Merkurjem“ konkurz. „Agro-Merkur“ je na zadrugi podlagi ustanovljena veletrgovina, ki se je bavila z blagovnimi kupčijami. Kupčevala je ne samo s kmetскими pridelki in kmetскими potrebščinami, nego tudi s konzumnim blagom. „Agro-Merkur“ je bilo privatno podjetje različnih gospodov. Vodstvo narodno-napredne stranke ni imelo nobenih simpatij za to zadrugo ter je že dolgo časa sililo na to, naj „Agro-Merkur“ sploh preneha. Pasiva presegajo aktiva za 160.000 kron, vendar

kaže, da ne bo noben zavod in noben upnik nič izgubil, kajti med gospodi, ki jamčijo za izgubo „Agro-Merkurja“, so taki, o katerih plačilnih zmožnostih ni nobenega dvoma. Člani „Agro-Merkurja“ jamčijo namreč s štirikratnim zneskom svojih deležev; ker znaša jamstvo visoko nad 300.000 kron, bode z njim izguba seveda pokrita. Predsednik „Agro-Merkurja“ je bil tovarnar in veleposestnik Josip Lenarčič.

Izprememba v kranjskem dež. šol. svetu. Prof. Jarc odloži svoje odborniško mesto v dež. odboru in dobi šolski referat dr. Zajc. Smo radevedni, kako bo zdravnik obvladal šolske razmere.

v Samomor? V št. Rupertu v Celovcu se je 50 letni delavec Simon Kolenc mrtev zgrudil, ko je pri svojem gospodarju ravno živini pokladal. Poleg trupla so našli škatljico z nekim belim praškom. Najbrže se je zastrupil. Pred dvema dneva mu je namreč neznan vlomilec ukradel ves njegov denar, katerega si je z velikim trudom prihranil.

Dnevna kronika.

a Odlikovanje predsednika „Slovenskega kongresa“ v Sofiji. Vseučiliški profesor Stevan Bobčev, predsednik „Slovenskega blagotvornega društva“ v Sofiji, urednik lista „Bulgarska Sbirka“ ter prireditelj slovenskega kongresa, ki se je vršil v Sofiji, je bil izvoljen za častnega člana „Association franco-slave“ na pariškem vseučilišču. Čestitamo temu odlikovanju simpatičnemu bolgarskemu rodoljubu.

a Bolgarska anatologija. Mlada bolgarska pisateljica Podvržac in Debeljanov izdasta pod tem imenom zbirko najboljših bolgarskih lirskih umotvorov. V prvi vrsti bodo v tej zbirki zastopani pesniki: Ivan Vazov, Mihajlowski, K. Hristov in P. Javorov, a tudi drugi mlajši poeti. V knjigi bodo tudi slike dotičnih pesnikov, katerih umotvori se priobčijo, ter kratke biografske beležke.

Po svetu.

v Kako se hitro proklamira republika. Župan male občine Krakove na Bolgarskem je dal razobesiti na občinski hiši republikansko zastavo, ter je skušal pridobiti občinske odbornike za idejo, da naj se v Krakovi proklamira republika. Posrečilo se mu je pridobiti za to res tudi občinske svetnike in republika v občini Krakovi je bila proglašena kljub vsem ugovorom s strani oblastev da ne more kratko in malo že vsak vaški župan proklamirati za svojo občino republike. Vsi ti ugovori niso pomagali nič in vlada je morala poslati v Krakovo celo stotnijo vojakov, ki naj bi prebivalstvo v Krakovi zopet pridobili za monarhistične ideje.

Novo volitve v Poštorni so razpisane na 31. oktobra, 2. in 3. novembra.

Podaljšan bosanski ofertni rok. Na intervencijo ogrskega trgovskega ministra Hieronimija pri skupnem ministru Burianu, je bosanska deželna vlada podaljšala konkurzni rok za dobavljanje 4 milijonov kubičnih metrov smrekovega lesa iz vladnih gozdov v Bosni. Interesentje lahko vpogledajo pogoje pri deželni vladi v Sarajevu.

Najnovejša brzojavna in telefonična poročila.

POVODENJ V JUŽNI ITALIJI.

Salerno, 25. oktobra. Navzlic največjim naprom uradnikov in častnikov še doslej ni bilo moči dospeti v severni del mesta Cetaro, kateri je silno opustošen. Voda je nanosila velikansko množino različnega materijala. Doslej so našli 2 mrtva in 9 ranjenih. Dve tretjini mesteca ste razdžani.

Rim, 25. oktobra. »Agencia Stefani« poroča iz Casamicciole od včeraj: Danes med 10. in 11. uro popoldne je pridrvelo s hribov velikansko vodovje in je uničilo četrti del mesta. Škoda je ogromna.

Salerno, 25. oktobra. Mesto je v temi in vihar še vedno razsaja naprej ter dela veliko škodo. Brzojavni drogi so prevrnjeni in vse poročevanje pretrgano. Voda stoji več metrov visoko. Prebivalci so prebili celo noč pod milim nebom.

Turin, 25. oktobra. Listu »Stampa« poroča korespondent v Rimu: Pridem ravno iz Cetare. Vihar je napravil velikansko škodo. Število mrtvih presega že čez 200.

NOVI REKTOR NA DUNAJSKI POLJEDELSKI VISOKI ŠOLI.

Dunaj, 25. oktobra. Danes dopoldne je bil slovesno inauguriran novi rektor poljedelske vis. šole prof. Adolf Cieslar.

HOMATIJE NA GRŠKEM.

Atene, 25. oktobra. Narodna skupščina je izrekla Venizelosovemu ministertvu zaupanje z 208 proti 31 glasom. Venizelos je izjavil, da je bilo odanih mnogo glasov le iz uljudnosti do njega, vsled česar si še pridržuje odločitev, je-li končno odstopi ali ne.

ZAROTA V MONTEVIDEU.

Montevideo (Južna Amerika), 25. oktobra. — Tukaj je policija odkrila zaroto proti sedanji vladi. Glavne kolovodje so zaprli. Za red in mir je v dovoljni meri preskrbljeno.

PO ŽELEZNIČARSKI STAVKI NA FRANCOSKEM.

Pariz, 25. oktobra. Sinoči so našli v Rue Fera-moulin peklenški stroj. Netilna vrstica je že do polovice pogorela. Začela se je stroga preiskava.

VPRAŠANJE PLAČIL V GOTOVINI.

Budimpešta, 25. oktobra. V poučenih krogih se zagotavlja, da je dal cesar čutiti avstrijski vladi, da vstraja na svojem stališču glede plačil v gotovini, katerega je zavzel v ogerskem prestolnem govoru. Bilinski je izjavil, da hoče glede tega še počakati na izjavo avstrijskega parlamenta, kar pa se mu je na najvišjih mestih sila zamerilo.

DEMONSTRACIJA NIŽJEAVSTRIJSKEGA UČITELJSTVA.

Dunaj, 25. oktobra. Danes je priredilo 600 nižjeavstr. učiteljev in učiteljic z dežele na dvorišču deželnega dvora demonstracijo za zvišanje svojih plač. Dr. Gesmann je deputaciji demonstrantov obljubil, da se bode za to zadevo z vso močjo zavzel.

Tržne cene.

Dunaj, 24. okt. Borza za kmetijske pridelke. Promet je bil zelo majhen, tendenca se je vzdržala, cene tudi.

Trst, 24. okt. Sladkor. Centrifugal pilés prompt K 28 $\frac{1}{2}$ do K 29 $\frac{1}{2}$, za dobavo K 27 $\frac{5}{8}$ do K 28 $\frac{1}{4}$. Tendenco medla.

Budimpešta, 24. okt. Svinjski sejm. Ogrske stare težke 138—140, mlade težke 146—148, mlade srednje 154—158, mlade lahke 160—164 v kilogram. Zaloga 30.688 komadov.

Budimpešta, 24. okt. Mast. Svinjska mast 166, namizna slanina 147.

Praga, 24. okt. Sladkor. Sarovi sladkor K 21—, nova kampanja K ——. Tendenco: mirna. Vreme lepo.

Budimpešta, 24. okt. Žitna borza. Pšenica za oktober K 10'52, pšenica za april K 10'45, rž za oktober K 7'78, rž za april K 7'82, oves za oktober K 8'07, oves za april K 8'34, koruza za maj K 5'54. Pšenice se zmerno ponuja in kupuje, tendenca se drži promet 15 tisoč stotov, pšenice v efektivu in ostalo nespremenjeno, termini se držali. Vreme hladno.

Živa potreba

je bila, da je izšla kuharska knjiga o pripravi Pekatet, ker je res primanjkovalo receptov za to. Dobiva se brezplačno pri Prvi kranjski tovarni testenin v Il. Bistrici.

Sukna

in modno blago za obleke
priporoča firma
Karel Kocian
tvornica za sukno, Humpolec, Češko. Vzorci franko.

Tovarniška zaloga

vsakovrstnega papirja, pisalnih potrebščin, trgovskih knjig, na debelo in drobno pri

Goričar & Leskovšek v Celju

Graška cesta št. 7.

Lastna zaloga šolskih zvezkov, risank in risalnih skladov po novih predpisih. — Tiskovine za vse urade.

177 88-66